

กระบวนการดำเนินงานและการควบคุมทางบัญชี
สำหรับธุรกิจบัตรสินเชื่อ

นางสาววิไลลักษณ์ สุธิโสภณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต
ภาควิชาการบัญชี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-177-4

010959

THE PROCESSING AND ACCOUNTING CONTROLS
OF CREDIT-CARD BUSINESS

MISS WILAILAK SUTTESOPHON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy
Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

ISBN 974-564-177-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ กระบวนการดำเนินงานและการควบคุมทางบัญชีสำหรับ
 ธุรกิจบัตรเครดิต เชื่อ

โดย นางสาววิไลลักษณ์ สุธิโสภณ

ภาควิชา การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษา คุณชลิต ชมะโชติ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์จงจิตต์ หลีกภัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมศักดิ์ บุญนา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุญนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประวิทย์ ประธานกรรมการ
 (ศาสตราจารย์เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

วิไล กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์วิไล วีระปรีย)

วิรัช อภิเมธีอ่าง กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช อภิเมธีอ่าง)

ชลิต ชมะโชติ กรรมการ
 (คุณชลิต ชมะโชติ)

จงจิตต์ หลีกภัย กรรมการ
 (อาจารย์จงจิตต์ หลีกภัย)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กระบวนการดำเนินงานและการควบคุมทางบัญชีสำหรับ ธุรกิจบัตรเครดิต เชื้อ
ชื่อนิติกร	นางสาววิไลลักษณ์ สุธิโสภณ
อาจารย์ที่ปรึกษา	คุณชลิศ ชมะโชติ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์จงจิตต์ หลีกภัย
ภาควิชา	การบัญชี
ปีการศึกษา	2527

บทคัดย่อ

บัตรเครดิตหรือบัตร เครดิตนี้ เริ่ม เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย เมื่อประมาณ 10 ปีล่วงมาแล้ว บัตรเครดิตถือเป็นวิวัฒนาการใหม่มาจากระบบการใช้เช็ค ผู้ถือบัตร สามารถใช้จ่ายแทนเงินสดได้โดยทำการจ่ายชำระค่าสินค้าหรือบริการในภายหลัง ปัจจุบัน ธุรกิจบัตรเครดิตได้ประสบความสำเร็จและกำลัง เป็นที่ยอมรับของประชาชนและร้านค้า ทั่วไปอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ถือบัตรจะได้รับความสะดวกและปลอดภัย ไม่จำเป็นต้องนำเงินสดติดตัวเป็นจำนวนมากในการเดินทาง และยังสามารถใช้บัตรเบิกเงินสดได้จากตัวแทนผู้ออกบัตรทุกแห่งทั่วโลก ทั้งยังได้รับความเชื่อถือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ถือบัตร ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีหลักฐานผ่านการพิจารณาจากตัวแทนผู้ออกบัตรแล้ว ทางด้านร้านค้า สมาชิกบัตรเครดิต เครดิตการใช้บัตร เครดิตก็จะช่วยให้มียอดขายเพิ่มสูงขึ้นจากนักท่องเที่ยว ต่าง ๆ และได้รับการประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงไปด้วยในตัว

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ศึกษาถึงวิธีการดำเนินงานและการควบคุมทางบัญชีสำหรับ ธุรกิจบัตรเครดิต โดยทั่วไป การดำเนินงานของธุรกิจบัตรเครดิตจะเริ่มตั้งแต่การคัดเลือก ผู้ถือบัตรและร้านค้าสมาชิก การรับเอกสารการขาย (Sales Slip) จากร้านค้าเพื่อการ เข้าบัญชี และการส่งเอกสารไปเรียกเก็บเงินจากผู้ถือบัตรโดยผ่านทางสำนักงานใหญ่ หรือ สำนักหักบัญชี (Clearing House) นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงวิธีการลงบัญชี ทางเดิน

เอกสาร การรายงานและการประเมินผล ตลอดจนเสนอแนะถึงหลักการควบคุมที่ดีมี
ประสิทธิภาพ เพื่อให้ธุรกิจประเภทนี้เป็นที่ยอมรับและ เชื่อถือได้

ประการสำคัญ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งในแง่ผู้ถือบัตร
ร้านค้า และบริษัทหรือธนาคารตัวแทนผู้ออกบัตร ข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นในระบบ
งาน เช่น ข้อมูลไม่สมบูรณ์ หรือบันทึกผิดพลาด เหล่านี้ จึงต้องมีการควบคุมโดยเริ่มตั้งแต่
ข้อมูลนำเข้า ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล มีการทำใบสรุป มีการแบ่ง
งานซึ่งสามารถจะสอบย้อนกันได้ และเนื่องจากธุรกิจบัตรเครดิตเครดิตส่วนใหญ่จะดำเนินการโดย
ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วย ดังนั้นจึงต้องทดสอบความถูกต้องของโปรแกรม อาจใช้ Test
Data โดยการสร้างระบบข้อมูลจำลองขึ้น ถือหลักการที่ว่าถ้าข้อมูลนำเข้าถูกต้อง ได้
รายงานที่ถูกต้อง ย่อมแสดงว่าระบบโปรแกรมคำสั่งถูกต้องด้วย ส่วนข้อมูลส่งออกหรือ
รายงานก็จะต้องมีการควบคุมเช่นกัน เช่น ต้องมีหมายเลขกำกับ และต้องนำส่งผู้รับผิดชอบ
ให้ทันเวลา เพื่อจะได้ นำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจต่อไป

ในอนาคตธุรกิจบัตรเครดิตมีแนวโน้มที่จะเป็นที่นิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะบัตร
เครดิตเป็นที่เชื่อถือได้ในวงสังคม ผู้ถือบัตรก็เป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกสรรแล้ว ดังนั้น
หากธุรกิจบัตรเครดิตสามารถยืนหยัดและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ความนิยมใช้บัตร เครดิต
ก็คงจะขยายแพร่หลาย ไปยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The objective of this thesis is to study the operational process and accounting control of Credit Card Business. The operational process of Credit Card Business commences with scrutinization of cardholders and merchant members. The following steps concern with the procedure for the receipt of sales slip from the stores, recording in an account and transmission of relevant documents for collecting the money from the cardholder through Head Office or Clearing House. Moreover, the purpose of this thesis is to describe in details the procedure in accounting, the flow of the documents, the kinds of financial reports to be made, evaluation of the operation and finally to recommend effective measures in internal control.

It is one of the main objectives of this thesis to study the various types of problems and obstructions encountered by cardholders, merchant members, credit card issuing companies or the Representative Bank of Credit Card. The thesis will point out the errors which are frequently made on the working system, for instant, problems in collecting complete and accurate data on transactions. It is obvious that the operation of Credit Card Business should be under control, starting from collecting the data, checking the data and preparing the summary sheet. However, as most of Credit Card Business are assisted in their operation by computers, the correctness of operating program might be checked by testing data, creating reproduction data, etc. This process is based on the assumption that if the input is correct and also the output is correct, it means that the whole system of programming

is accordingly correct. The output data or reports should also be under control in order that they could be effectively applied for future planning and decision making.

The future of the Credit Card Business seems ensured since Credit Card is trusted in the society and cardholders have been carefully selected. It is believed that if Credit Card Business could still hold on to its present trustworthiness, the new era or the "Credit Card Era" may arrive and usurp the wide use of other currencies in the future.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ก็เพราะได้รับคำแนะนำและได้รับความร่วมมืออย่างดีจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณวรเทวี ชลวณิช ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร คุณชลิศ ชมะโชติ หัวหน้าส่วนบัตรเครดิตในประเทศ ฝ่ายการธนาคาร ธนาคารกสิกรไทย และ อาจารย์ จงจิตต์ หลีกภัย อาจารย์ภาควิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการช่วยเหลือให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา รองศาสตราจารย์ วิไล วีระปรีย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช อภิเมธีธำรง ที่ได้กรุณาทำการตรวจและแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณบุญเลิศ สิงหนานิช หัวหน้าหน่วยบัตรเครดิต ธนาคารแห่งประเทศไทย มรว.พรทิ อากาศร หัวหน้าหน่วยบัตรเครดิต ธนาคารไทยพาณิชย์ ตลอดจนพนักงานธนาคาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาชี้แจง ให้สัมภาษณ์ และให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับระบบงานธุรกิจบัตรเครดิต รวมถึงเพื่อน ๆ ที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ โดยสมบูรณ์

วิไลลักษณ์ สุธีโสภณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
บทที่	
1. บทนำ	1
- ความสำคัญของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
- ขอบจำกัดขอบเขตของการศึกษา	2
- ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการค้นคว้า	3
- ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	4
2.. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบัตรเครดิต (CREDIT CARD).....	5
- เครดิตคืออะไร.....	5
- ชนิดของเครดิต.....	5
- ตราสารเครดิต.....	9
- บัตรเครดิตคืออะไร.....	13
- วิวัฒนาการของบัตรเครดิต.....	15
- ประเภทและลักษณะของบัตรเครดิต.....	21
- ข้อกำหนดการใช้บัตรเครดิต.....	27
- กรณีบัตรหายหรือถูกขโมย.....	29
- การสิ้นสุดอายุของบัตรเครดิต.....	30
- ประเภทของธุรกิจบัตรเครดิต.....	31
- ประเภทของผู้ถือบัตร.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประโยชน์ที่ผู้ถือบัตรจะได้รับจากการใช้บัตร เครดิต.....	33
ประโยชน์ที่ร้านค้าสมาชิกได้รับจากการยอมรับการใช้บัตร เครดิต	34
ประโยชน์ของตัวแทนผู้ออกบัตร.....	35
3. หลักการดำเนินงาน และวิธีการทางบัญชี.....	37
ขั้นตอนการดำเนินงาน การออกบัตร	37
ลำดับขั้นในการพิจารณาคัด เลือกผู้ถือบัตร.....	40
การแบ่งแยกคุณสมบัติของลูกค้า ตามแนวความคิด 5 C'S.....	42
การแบ่งแยกคุณสมบัติของลูกค้า ตามแนวความคิด 5 P'S.....	42
การจัดลำดับคุณสมบัติทางเครดิต (Credit Rating) ของลูกค้า หรือผู้ถือบัตร.....	44
การทำรายงานข้อมูลเครดิต (Credit Report).....	46
การจัดทำแฟ้มข้อมูลเครดิต (Credit File).....	48
ประโยชน์จากการจัดทำแฟ้มข้อมูล เครดิต.....	48
การจัดเก็บ เอกสารในแฟ้มข้อมูล เครดิตของหน่วยบัตร เครดิต.....	49
ขั้นตอนการดำเนินงานการคัด เลือกร้านค้าสมาชิก.....	50
อัตราส่วนลด (Discount Rate) คืออะไร.....	55
หน้าที่ความรับผิดชอบของร้านค้าสมาชิก.....	57
การจัดทำ Sales Slip และใบลดหนี้ (Credit Voucher).	57
วิธีการขออนุมัติวงเงิน (Authorization).....	60
ขั้นตอนการดำเนินงานการให้อนุมัติวงเงิน (Authorization).	63
ขั้นตอน การดำเนินงานของธุรกิจบัตรเครดิต.....	64
ข้อปฏิบัติในการรับ Sales Slip จากร้านค้า และการลงบัญชี...	67
ข้อปฏิบัติในการเบิกเงินสด (Cash Advance) และการลงบัญชี...	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การส่งบิลไปเรียกเก็บเงินจากผู้ถือบัตรและการหักบัญชีผู้ถือบัตร...	76
หลักปฏิบัติของสำนักงานใหญ่.....	78
หลักปฏิบัติของธนาคารสาขาต้นทางและสาขาปลายทาง.....	79
การส่งเอกสารไปเรียกเก็บเงินจากศูนย์กลางผู้ออกบัตร.....	80
วิธีการดำเนินงาน ณ สำนักหักบัญชี (Clearing House) ของ ธุรกิจบัตรเครดิต.....	81
การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการใช้บัตร เครดิตของผู้ถือบัตร.....	82
นโยบายการเรียกเก็บเงิน.....	84
วิธีการเก็บเงินแบบต่าง ๆ.....	85
การควบคุมบัญชีที่มีปัญหา.....	87
Flowchart แสดงทางเดินเอกสารการขาย (Sales Slip)...	89
System Flowchart แสดงขั้นตอนการดำเนินการออก รายงาน.....	92
วิธีการลงบัญชี.....	98
4. ระบบการรายงานและการประเมินผล.....	109
ลักษณะรายงานที่ดี.....	110
ชนิดของรายงาน.....	111
รายงานประจำวัน.....	111
รายงานประจำเดือน.....	113
การประเมินผล.....	122
ตัวอย่างการใช้อัตราส่วนช่วยในการประเมินผล.....	123
หลัก เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้เป็นเครื่องวัดการประเมินผล.....	125

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. หลักการควบคุมและ เทคนิคการตรวจสอบ.....	126
องค์ประกอบขั้นพื้นฐาน ในระบบงานคอมพิวเตอร์ของธุรกิจบัตร	
เครดิต.....	129
จุดควบคุมการทำงานของคอมพิวเตอร์ในธุรกิจบัตร เครดิต.....	130
ลักษณะของการควบคุมที่ดี.....	131
หลักและ เทคนิคการควบคุม.....	132
ด้านระบบคอมพิวเตอร์.....	133
ด้านระบบ Terminal.....	133
ด้านระบบข้อมูล.....	134
ด้านระบบโปรแกรม.....	135
ด้านระบบบุคคล.....	137
ขั้นตอนการ เลือก เทคนิคการตรวจสอบ.....	137
เทคนิคการตรวจสอบ.....	139
6. สรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะ.....	141
สรุป.....	141
ปัญหา.....	148
ปัญหาในแง่ผู้ถือบัตร.....	148
ปัญหาในแง่ร้านค้า.....	149
ปัญหาในแง่บริษัท หรือธนาคารตัวแทน.....	150
ข้อ เสนอแนะ.....	150
บรรณานุกรม.....	155
ภาคผนวก.....	157
ประวัติผู้เขียน.....	204